

Fundacja na Rzecz Dwujęzyczności

Między słowami
Językowe klucze do polskiej kultury
Ćwiczenia do rozdziału „Idiomy”
Suplement

Ministerstwo
Edukacji Narodowej

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa,
przyznanych przez Ministra Edukacji w ramach programu „Nasze Tradycje”

Ćwiczenie 1.

Rozwiąż rebusy - rozwiązaniem będą trzy idiomy. Pod każdym rebusem wpisz rozwiązanie.

D=S

W

S

A=Y

PAĆ

W

R=GLE

A=Ę

W

E=A

Ćwiczenie 2.

Zaproponuj własne rebusy do dwóch idiomów znajdujących się poniżej. W dwóch kolejnych pustych miejscach wpisz samodzielnie wybrane przez siebie idiomy i stwórz do nich rebusy.

Biedny jak mysz kościelna.

.....

Wybierać się jak sójka za morze.

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3.

Podane ilustracje przedstawiają popularne idiomy. W tabelce poniżej znajdują się ich wyjaśnienia, ale do każdego z nich wkradł się drobny błąd. Popraw te błędy, a następnie wpisz odpowiedni numer ilustracji do każdego idiomu. Napisz krótkie opowiadanie, w którym użyjesz tych frazeologizmów.

A.

B.

C.

D.

1.	<i>Rwać sobie włosy ze zdenerwowania.</i>	
2.	<i>Włożyć kogoś w butelkę.</i>	
3.	<i>Obiecywać gruszki na jabłoni.</i>	
4.	<i>Wiercić komuś palcem w brzuchu.</i>	

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

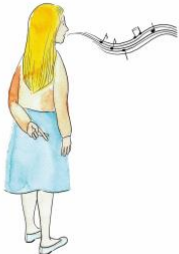
Ćwiczenie 4.

Gra TABU, zasady: wylosuj kartę i zapoznaj się z hasłem, które twoi koledzy i koleżanki będą musieli odgadnąć. Opisz to hasło, ale uwaga! opisując hasło, nie wolno ci użyć słów zapisanych na karcie, które są uznane za tabu. Powodzenia i dobrej zabawy!

BYĆ NIE W SOSIE TABU: <i>ZAWIESINA</i> <i>HUMOR</i> <i>ZŁOŚĆ</i> <i>NASTRÓJ</i>	BYĆ W PROSZKU TABU: <i>ZIARENKA</i> <i>GOTOWY</i> <i>NIEPRZYGOTOWANY</i> <i>CZekać</i>	STAWAĆ NA GŁOWIE TABU: <i>GŁOWA</i> <i>STARAĆ SIĘ</i> <i>GIMNASTYKA</i> <i>ROBIĆ</i>
MUCHY W NOSIE TABU: <i>OWADY</i> <i>CIAŁO</i> <i>OBRAŻAĆ SIĘ</i> <i>ZŁOŚĆ</i>	ROBIĆ Z IGŁY WIDŁY TABU: <i>PRZESADZAĆ</i> <i>NARZĘDZIA</i> <i>OSTRY</i> <i>PANIKA</i>	PATRZEĆ PRZEZ PALCE TABU: <i>CIAŁO</i> <i>RĘKA</i> <i>DŁOŃ</i> <i>SPOJRZENIE</i>
MIEĆ SERCE NA DŁONI TABU: <i>DOBROĆ</i> <i>CIAŁO</i> <i>EMPATIA</i> <i>RĘKA</i>	RWAĆ WŁOSY Z GŁOWY TABU: <i>CIAŁO</i> <i>ZŁOŚĆ</i> <i>ROZPACZ</i> <i>CIĄGAŃĆ</i>	CZUĆ PISMO NOSEM TABU: <i>CIAŁO</i> <i>WĄCHAĆ</i> <i>LIST</i> <i>PRZEWIDYWAĆ</i>

Ćwiczenie 5.

Zagrajcie z kolegą lub koleżanką w memory. Wydrukujcie lub przygotujcie karty.
Parą jest ilustracja oraz związek frazeologiczny, który ją wyjaśnia. Na wolnych kartach można zaproponować własne pomysły. Powodzenia i miłej zabawy.

		CHOWAĆ GŁOWĘ W PIASEK	MIEĆ MUCHY W NOSIE
		KŁAMAĆ JAK Z NUT	MIEĆ DWIE LEWE RĘCE
		MIEĆ SERCE NA DŁONI	BUJAĆ W OBŁOKACH
	PUŚCIĆ FARBĘ		

Ćwiczenie 6.

Gra *Ja mam? Kto ma?* Grę rozpoczyna osoba, która ma kartę z napisem START i czyta pytanie ze swojej karty. Jest to popularny frazeologizm. Osoba, która ma kartę z wyjaśnieniem jego znaczenia, zgłasza się, mówiąc "Ja mam" i czyta odpowiedź, a następnie kolejne pytanie ze swojej karty. Kończy zabawę ten, kto ma kartę z napisem META. Bawcie się dobrze!

<i>Ja mam</i> START <i>Kto ma</i> przewodząc grupie, być liderem?	<i>Ja mam</i> "grać pierwsze skrzypce" <i>Kto ma</i> mówić szczerze otwarcie?	<i>Ja mam</i> "mówić prosto z mostu" <i>Kto ma</i> bardzo dobrze poradzić sobie z trudnym problemem?
---	--	---

<i>Ja mam</i> "stać na wysokości zadania" <i>Kto ma</i> być zupełnie niegotowym do podjęcia działań?	<i>Ja mam</i> "być w proszku" <i>Kto ma</i> być w złym humorze?	<i>Ja mam</i> "być nie w sosie" <i>Kto ma</i> dać się ponieść nerwom, wpaść w gniew?
---	--	---

<i>Ja mam</i> "dostać białej gorączki" <i>Kto ma</i> zdradzić nieznaną tajemnicę, wygadać się?	<i>Ja mam</i> "puścić farbę" <i>Kto ma</i> pomylić się, źle ocenić sytuację?	<i>Ja mam</i> "trafić kulą w płot" META
---	---	--

--	--	--

Ćwiczenie 7.

Zabawa *Frazeologiczny detektyw*. Przeczytaj koledze krótką historyjkę i poproś, aby zanotował wszystkie błędnie użyte idiomy, poproś, aby je poprawił.

– Mówię wam, to będzie tragedia – jęknął Kuba, chodząc po korytarzu. – Ta kartkówka z historii to jakaś masakra.

– Przestań robić z igły widelce – machnął ręką Michał. – Pani zawsze straszy, a potem nie jest tak źle.

– Ty to możesz mówić – wtrącił Paweł. – Ja niczego nie umiem. A obiecałem mamie, że nie dostanę kolejnej słabej oceny. Nawet powiedziałem, że poprawię się na co najmniej czwórkę!

– Trzeba było nie obiecywać mamie śliwek na wierzbie – stwierdził Kuba.

– No właśnie.... Codziennie mówiłem sobie, że zacznę się uczyć, a kończyło się na graniu na telefonie.

– Trzeba było się sprężyć – powiedział Michał. – Ja wczoraj stawałem na nosie, żeby to ogarnąć.

Usiedli w ławkach i wszyscy nerwowo patrzyli na drzwi. Siedzieli jak na mrowisku, czekając na nauczycielkę. W klasie panowała taka cisza, że słysząc było brzęczącą muchę, można powiedzieć, że było tak cicho jak makiem posypała. Nagle Michał nachylił się i wyszeptał do Kuby:

– Słyszałem, że będą pytania z całego rozdziału.

– To już po mnie, na pewno dostanę jedynkę, może nawet nie zdam do następnej klasy - biadolił Paweł.

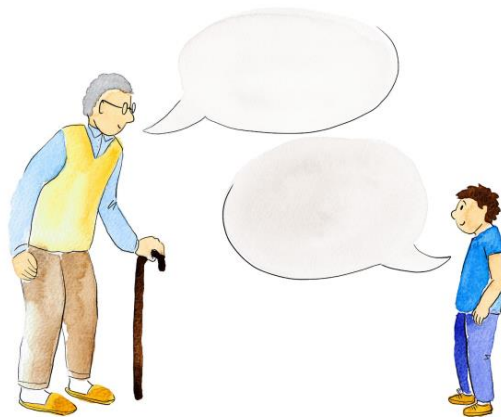
– Trzeba było się uczyć, a nie teraz płakać i rwać sobie włosy z wierzby - rzekła rezolutnie Jadwinia, najlepsza uczennica w klasie.

Kartkówka była się trudna. Paweł strzelał w odpowiedzi, ale z większością z nich trafił kulą w mur. Po lekcji cała trójka wyszła na korytarz. Wszyscy byli nie w śmietanie. Ta kartkówka okazała się porażką.

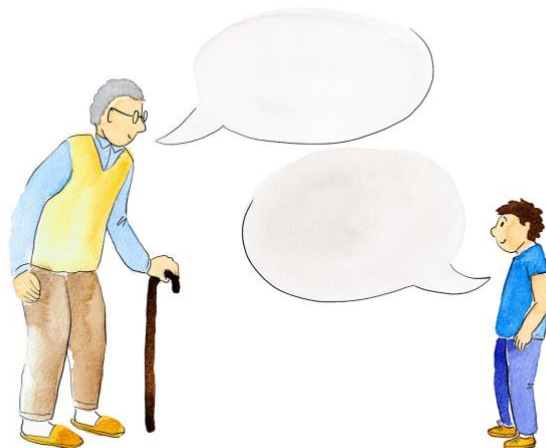
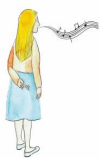
Ćwiczenie 8.

Ułóż krótki dialog między dwiema osobami na podany temat. W wypowiedzi każdej z postaci powinny się pojawić idiomy pasujące do przedstawionych ilustracji.

TEMAT: Szkolne niepowodzenia.

TEMAT: Wycieczka klasowa.

Ćwiczenie 9.

Bingo frazeologiczne. Nauczyciel losuje i czyta początek popularnego frazeologizmu, jeśli uczeń ma ten frazeologizm, uzupełnia go na swojej karcie bingo. Kto zdobędzie (uzupełni) poprawnie odpowiedzi w jednym rzędzie, kolumnie lub na ukos krzyczy: BINGO! Karty uczniów mogą zawierać różne zestawy frazeologizmów lub mieć ten sam zestaw, ale ułożony w innej kolejności.

Przykładowa karta bingo:

..... w płót	 za zębami	 w nosie	 gorączki
..... farbę	palce	na wierzbie	z nut
.....worku	mostu	widły	nosem
.....obłokach	mur	zasiał	konie

Ćwiczenie 10.

Skąd się wzięło? W rozdziale poświęconym idiomom wyszukaj ciekawostki dotyczące pochodzenia wybranego idiomu. Ułóż zagadkę dla kolegi. Następnie poproś, aby kolega ułożył zagadkę dla ciebie.

Np. Jakiego jest pochodzenia idiomu “chować głowę w piasek”?

lub

Co wspólnego ze światem zwierząt ma idiom “chować głowę w piasek”?

Ćwiczenie 11.

Przeczytaj fragment publikacji poświęcony idiomom, a następnie ułóż do niego pięć pytań. Zadaj pytania koledze i poproś, aby wyszukał odpowiedzi i podkreślił je w tekście.

“Źródła i pochodzenie frazeologizmów są różnicowane. Niektóre powstały nawet bardzo dawno (w antyku, w średniowieczu) i odnoszą się do ówczesnych obyczajów lub postrzegania świata. Są też takie, które odwołują się do przeszłości, ale utworzono je o wiele później. Można wyróżnić idiomy związane z wykonywaniem pewnych zawodów, czasem już dziś nieistniejących. Dziedzina, która dostarcza materiału dla frazeologizmów, bywa też spożywanie pokarmów, ale również obserwacja przyrody, obyczaje zwierząt i ptaków. Nazwy zachowań ludzkich, gestów i odruchów, a także innych zjawisk naturalnych i wytworów człowieka mogą również stać się twórczym współcześnie używanych idiomów. Są one wyrażonym w sposób obrazowy (czasem metaforyczny) uogólnieniem wiedzy o wielu dziedzinach życia człowieka i jego widzenia świata. Niektóre frazeologizmy są neutralne znaczeniowo, w swym kształcie zawierają jakąś informację o postępowaniu ludzi, o ich postrzeganiu rzeczywistości. Inne przeciwnie – niosą w sobie jakąś ocenę, czasem negatywną, czasem zaś pozytywną, mogą też mieć zabarwienie ironiczne, żartobliwe, humorystyczne.

Dlaczego posługujemy się frazeologizmami? Służą one wspomnianej ekonomii wypowiedzi. Gdy chcemy w sposób opisowy wyrazić to, co jest znaczeniem frazeologizmu, musimy użyć wielu wyrazów, a czasem nawet wielu zdań, by oddać różne niuanse semantyczne, wpisane w dany zwrot lub wyrażenie. Tymczasem frazeologizm zawiera to znaczenie w małej liczbie słów (najczęściej trzy, cztery), w sposób obrazowy mówi o skomplikowanych nieraz zjawiskach, uruchamiając ciągi skojarzeń i siłę wyobraźni, czasem apeluje do życiowych doświadczeń i wiedzy o codziennych sprawach ludzkich, a niekiedy odsyła do odległych czasowo wydarzeń lub zwyczajów. Oszczędza w ten sposób materię językową, czas nadawcy i odbiorcy, a zarazem poszerza ich wiedzę o świecie, skupiając uwagę na sprawach niekiedy niedostrzeganych w życiowym biegu, czasem odkrywa kwestie nieświadomie pomijane i spychane na obrzeża świadomości.”

Ćwiczenie 12.

Niektóre idiomy i przysłowia mają zbliżone znaczenie i możemy użyć ich w podobnych sytuacjach. Dobierz w pary idiom i przysłowie. Następnie ułóż zdania, w których je poprawnie wykorzystasz.

1. Mieć serce na dłoni.	A. Wyjść jak Zabłocki na mydle.
2. Nie zasypiać gruszek w popiele.	B. Bez pracy nie ma kołaczy.
3. Chwycić byka za rogi.	C. Pierwsze koty za płoty.
4. Kupić kota w worku.	D. Czym chata bogata, tym rada.

1.	2.	3.	4.

Ćwiczenie 13.

Dopasuj do poniższego dialogu podane w ramce idiomy i przysłowia i wstaw w miejsce kropek.

patrzeć przez palce * rzucać grochem o ścianę * ciągnie wilka do lasu * kłamstwo ma krótkie nogi * jaki pan, taki kram * grać pierwsze skrzypce

W małym miasteczku wszyscy wiedzieli, że sklep pana Władka jest... specyficzny. Pewnego popołudnia do środka weszła jego sąsiadka, pani Zosia.

- Panie Władku, znowu sprzedaje pan przeterminowane mleko — powiedziała z wyrzutem.
- A tam, drobiazg — machnął ręką sklepikarz. — Klienci i tak 1)
- Może i patrzą, ale proszę pamiętać, że 2) — odpowiedziała stanowczo pani Zosia — Kiedyś się to na panu zemści.

W tym momencie zza lady wychylił się jego syn, Marek.

- Tato, mówiłem ci sto razy, żebyś pilnował towaru, ale mówić do ciebie to jak 3)

Pan Władek westchnął.

- Co ja poradzę, synu? 4) — zawsze kombinowałem po swojemu.
- No właśnie — wtrąciła pani Zosia — W tym sklepie zawsze pan 5) i tego efekty widać gołym okiem, mogę jasno stwierdzić, że 6)

Marek uśmiechnął się krzywo, a pan Władek tylko pokiwał głową. Po raz pierwszy dotarło do niego, że sąsiedzi mogą mieć rację.

Ćwiczenie 14.

W wielu idiomach i przysłowiach występują zwierzęta. W poniższych powiedzeniach chochlik drukarski poprzestawiał wszystkie zwierzęta. Popraw błędy.

1. Chwycić wilka za rogi.
2. Nie dzielić skóry na byku.....
3. Znać się jak tyse wrony.....

4. Tu jest stoń..... pogrzebany.
5. Nie wywołuj niedźwiedzia..... z lasu.
6. Kiedy wejdiesz między konie.....musisz krakać jak i one.
7. Jedna sójka..... wiosny nie czyni.
8. Pies..... w składzie porcelany.
9. Wybierać się jak wąż..... za morze.
10. Mieć kozę..... w kieszeni.
11. Przyszła jaskółka..... do woza.

Ćwiczenie 15.

Ułóż krótki wiersz według poniższego wzoru. W twoim wierszu powinny znaleźć się wybrane idiomy opisujące zachowanie człowieka. A może zrobicie konkurs w klasie na najzabawniejszy wierszyk? Do dzieła!

*Po osiedlu chodzą słuchy,
że Staś miewa w nosie muchy.
Tak określa się człowieka,
który gniewa się, narzeka¹.*

Ćwiczenie 16.

Zastąp podane zwroty bliskoznacznymi frazeologizmami – idiomami lub przysłowiami.

1. znać się na wylot
2. ledwo wiązać koniec z końcem
3. walić prawdę prosto w oczy
4. wystrychnąć na dudka
5. nawarzyć piwa

¹ cyt. za: poczytajmibabciu.blogspot.com/2013/10/muchy-w-nosie.html [dostęp: 9.11.2025].

6. doigrać się w końcu
7. marzyć o niebieskich migdałach
8. gadać jak dziad do obrazu

Ćwiczenie 17.

Uzupełnij podane przysłowia i idiomy w ten sposób, by uzyskać humorystyczny efekt np.
Kto rano wstaje, ten jest niewyspany.

Kiedy wejdiesz między wrony,

Biedny jak

Znać się, jak

Żeby kózka nie skakała,

Wpaść jak

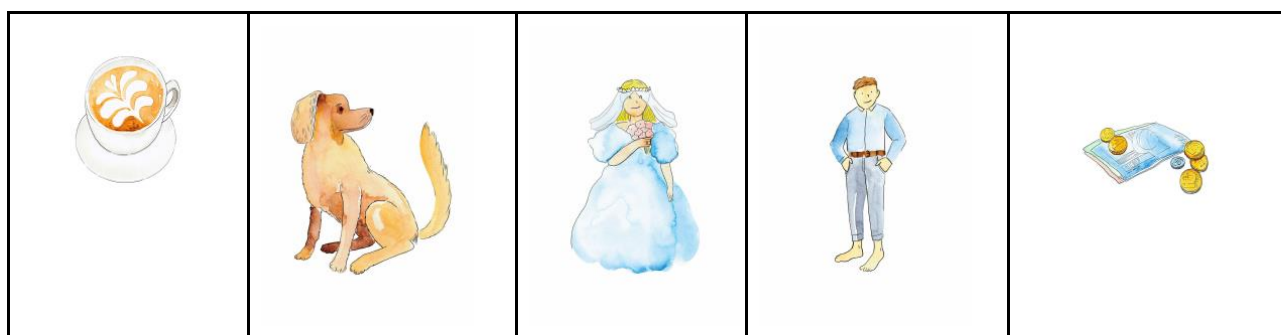
Robić dobrą minę

Nie pamięta wół, jak

Nie ma tego złego,

Ćwiczenie 18.

Wykorzystując poniższe ilustracje i frazeologizmy, napisz opowiadanie i zatytułuj je.

biedny jak mysz kościelna, trzymać kogoś za słowo, patrzeć przez palce, robić z igły widły, bujać w obłokach, być w proszku, mieć coś na końcu języka, mieć głowę na karku, mieć serce na dłoni

Ćwiczenie 19.

Rozwiąż rebusy, a poznasz jeszcze inne idiomy. Następnie uzupełnij nimi dialogi.

O

+YWAĆ

+TE

-
- Szef mówi, że w przyszłym miesiącu dostaniemy ogromne premie i awanse.
 - Brzmi pięknie, ale pamiętasz, jak rok temu też, a skończyło się na pustych obietnicach?
 - Aha, czyli mówi rzeczy, które brzmią wspaniale, ale raczej ich nie spełni.

-
- Jak smakował obiad?
 - Rewelacja! Gosiu, jesteś znakomitą kucharką, a ten sos! Że aż
 - Cieszę się, to nowy przepis babci.
 - Poproszę dokładkę, bo takiego smaku długo nie zapomnę.

Ćwiczenie 20.

Do podanych postaci z lektur dobierz odpowiednie idiomy lub przysłowia (niektóre możesz wpisać kilka razy). Następnie uzasadnij swój wybór, odwołując się do konkretnej sytuacji z danej lektury. Możesz też zaproponować inne frazeologizmy i dopisać je do podanych postaci.

1. Papkin
2. Cześćnik
3. Rejent
4. Balladyna
5. Alina
6. Tadeusz Zawadzki "Zośka"
7. Ebenezer Scrooge

kłamać jak z nut, dostać białej gorączki, stanąć na wysokości zadania, mieć węża w kieszeni, biedny jak mysz kościelna, bujać w obłokach, mieć serce na dłoni, trafiła kosa na kamień, wyszło szydło z worka, obiecywać gruszki na wierzbie, stawać na głowie, robić dobrą minę do złej gry, prawda w oczy kole, mówić prosto z mostu

Ćwiczenie 21.

Bohaterem wielu polskich idiomów i przysłów jest koń. Przypomnij je sobie i uzupełnij nimi poniższe zdania, dostosuj formy gramatyczne. Możesz skorzystać z podpowiedzi (rozdział idiomy i przysłowia).

1. Tomek dostał komputer za darmo i nie narzekał na drobne wady, bo przecież
.....
2. Gospodarstwo zaczęło lepiej prosperować, odkąd właściciel sam je doglądał, bo jak wiadomo,
3. Pracują razem od lat i,
więc wystarczy im jedno spojrzenie, by się porozumieć.

4. Obiecywali klientom szybkie i duże zyski z inwestycji, ale tak naprawdę
....., wciągając ich w pułapki finansowe,
z których trudno będzie się wydostać.

Ćwiczenie 22.

Odpowiedz na zapisane niżej pytania. Odpowiedź na każde z nich będzie stanowić część znanego idiomu. Ułóż je we właściwej kolejności i formie, aby odkryć ten idiom.

1. Materiał ten powszechnie znany, z niego koszulki i piżamy.
2. Tej partykuły używamy, gdy z kimś odmienne zdania mamy.
3. Tę czynność wykonujemy, gdy prezent w papier wkładamy.
4. Tego przyimka używamy, gdy coś do czegoś wkładamy.

Hasło:

A teraz spróbuj ułożyć podobne rymowane zdania-zagadki dla kolegi/koleżanki z innym idiomem lub przysłowiem jako rozwiązaniem.

Ćwiczenie 23.

W każdym z poniższych idiomów znajduje się wyraz wieloznaczny tzn. taki, który ma jeszcze inne znaczenie. Odnajdź te wyrazy i podkreśl, a następnie ułóż zdania tak, aby użyć ich w innym znaczeniu niż jest to w idiomie.

1. Kuć żelazo, póki gorące.
2. Nie zasypiać gruszek w popiele.
3. Bujać w obłokach.
4. Biedny jak mysz kościelna.
5. Wpaść jak śliwka w kompot.
6. Siedzieć jak na szpilkach.

Ćwiczenie 24.

Które idiomy odnoszą się do zachowań ocenianych pozytywnie, a które do tych postrzeganych negatywnie? Pogrupuj przykłady, a następnie dobierz określenia opisujące te zachowania, np. empatia, skapstwo itp.

*dostać białej gorączki * kłamać jak z nut * chować głowę w piasek * mieć serce na dłoni * mieć węża w kieszeni * robić kogoś w konia * złapać wiatr w żagle * stanąć na wysokości zadania*

Zachowania pozytywne:	Opis:
Zachowania negatywne:	Opis:

Ćwiczenie 25.

Odpowiedz na pytania, zaznaczając właściwą odpowiedź.

- W jakim polskim utworze literackim pojawia się idiom "trzymać język za zębami"?
 - W jednej z komedii Aleksandra Fredry.
 - We fraszce Jana Kochanowskiego.
 - W bajce Ignacego Krasickiego.
- Angielski idiom *To have one's knickers in a twist* (dosłownie: „mieć skręcone majtki”) w języku polskim to...
 - Nie owijać w bawełnę.
 - Mieć muchy w nosie.
 - Wejść w czyjeś buty.
- Gest ten służył odstraszeniu złych mocy i zapewnieniu pomyślności w gospodarstwie. Mowa o...
 - Zasypianiu gruszek w popiele.
 - Rzucaniu grochem o ścianę.
 - Chwytaniu byka za rogi.
- Czego symbolem była sól?
 - Trwałości i oczyszczenia.
 - Smutku i rozpacz.
 - Kłamstwa i oszustwa.
- Wskaż antonim idiomu *“mieć węża w kieszeni”*.
 - Spać na pieniądzach.
 - Nabić kogoś w butelkę.
 - Mieć dziurawą kieszeń.
- W dawnych zapisach frazeologicznych idiom ten miał nieco inne znaczenie: „zrobić coś nie w porę”. O jaki znany idiom chodzi?
 - Zamieść coś pod dywan.
 - Wybierać się jak sójka za morze.
 - Wpaść jak śliwka w kompot.

Ćwiczenie 26.

Przeczytaj uważnie fragment opisu idiomu „być nie w sosie” i ułóż 5 pytań do tekstu

Znaczenie

Być w złym humorze, mieć zły nastrój.

Pochodzenie i intencja

Etymologia zwrotu związana jest z teorią humoralną charakterystyczną dla medycyny antycznej. Do dziś, używamy określeń temperamentu, których początki sięgają czasów Hipokratesa i wyróżnionych przez niego soków w ciele człowieka. Ich proporcja miała determinować typ osobowości (przewaga krwi u sangwinika, flegmy – u flegmatyka, żółci – u choleryka, a czarnej żółci – u melancholika). Płyny te swoją konsystencją musiały przypominać sosy, a wiara w ich wpływ na zdrowie i nastrój była silna, zaczęto więc używać sformułowań być w dobrym lub złym sosie. Stąd najprawdopodobniej pochodzi zwrot być nie w sosie, oznaczający, że – komuś brakuje odpowiedniego płynu do zachowania równowagi w ciele i dlatego jest w złym humorze.

W jakim kontekście warto (lub nie warto) użyć?

Powiedzenie ma neutralne zabarwienie znaczeniowe i często jest używane w sytuacjach mniej formalnych, zwłaszcza jeśli chcemy bardziej obrazowo powiedzieć, że ktoś jest smutny, markotny, drażliwy, w złej formie, a nawet nadąsany, naburmuszony czy obrażony. Często w tym kontekście słyszymy również inny zwrot idiomatyczny, np. wstać lewą nogą.

Ćwiczenie 27.

Przeczytaj dokładnie opis idiomu „mówić prosto z mostu” (str. 16). Następnie odpowiedz na pytania, wybierając poprawną odpowiedź.

1. Co dokładnie oznacza frazeologizm *mówić prosto z mostu*?
 - A. Mówić w sposób skomplikowany i wielowątkowy.
 - B. Mówić szczerze i otwarcie, nie zważając na reakcję odbiorcy.
 - C. Przekazywać informacje w sposób delikatny, aby nikogo nie urazić.
2. Do jakiego wydarzenia w starożytnej Grecji nawiązuje legenda o pochodzeniu zwrotu?
 - A. Do igrzysk olimpijskich ku czci Zeusa.
 - B. Do bitwy pod Termopilami.
 - C. Do misterii eleuzyńskich ku czci Demeter, Persefony i Dionizosa.

3. Jak językoznawcy interpretują symbolikę „mostu” w tym zwrocie?
 - A. Jako metaforę najkrótszej, bezpośredniej drogi „na wprost”.
 - B. Jako barierę komunikacyjną, którą należy zburzyć.
 - C. Jako miejsce, gdzie spotykają się różne punkty widzenia.
4. W jakich sytuacjach komunikacyjnych nie zaleca się używania tego frazeologizmu?
 - A. W codziennych rozmowach z bliskimi znajomymi.
 - B. W sytuacjach oficjalnych i formalnych.
 - C. Podczas opowiadania dosadnych żartów w zaufanym gronie.

Ćwiczenie 28.

Z rozdziału „Idiomy” wybierz pięć frazeologizmów i ułóż przy ich użyciu jak najkrótszą, lecz logiczną wypowiedź, np. Choć on *kłamał jak z nut*, *robiłem dobrą minę do złej gry*, ale przez jego *muchy w nosie* w końcu *dostałem białej gorączki*, czując, że tylko *biję głową w mur*.

Dasz radę!

Ćwiczenie 29.

Wybierz liczbę od 11 do 6. W ten sposób wylosujesz idiom, który będzie rozwinięty w zadaniu. Zajrzyj na tę stronę w publikacji i zapisz opisany tam idiom. Następnie podziel kartkę linią na pół. Po lewej stronie narysuj dosłowne znaczenie idiomu (np. mieć muchy w nosie – narysuj człowieka z prawdziwymi muchami wylatującymi z nosa). Po prawej stronie wykonaj rysunek sytuacji z życia, którą ten idiom opisuje (np. obrażone dziecko w szkole).

Ćwiczenie 30.

Stwórz mem z wykorzystaniem wybranego idiomu lub przysłowia. Wykorzystaj darmowe banki zdjęć, które udostępniają materiały na licencjach pozwalających na ich legalne użycie w pracach szkolnych. Zdjęcia możesz pobrać m.in. ze stron:

- <https://pixabay.com>
- <https://www.pexels.com>
- <https://unsplash.com>
- <https://openclipart.org>

Pamiętaj, aby nie korzystać z losowych obrazów znalezionych w wyszukiwarce Google, jeśli nie masz informacji o licencji.

Przykład: Zdjęcie smutnego kota z podpisem: „Kiedy obiecali gruszki na wierzbie, a dostałeś tylko karmę z promocji”.

Ćwiczenie 31.

Napisz krótką historię (max. 10 zdań), która kończy się idiomem „czuć pismo nosem” jako puentą.

Ćwiczenie 32.

Wyobraź sobie, że tłumaczysz koledze z zagranicy, dlaczego twoja mama „robi z igły widły”. Musisz wyjaśnić to bez używania metafor, przez sam opis sytuacji.

Ćwiczenie 33.

W poniższych zdaniach idiomy zostały zapisane niepoprawnie. Zapisz je we właściwej formie.

1. Nie kupuj kota w pudełku, najpierw sprawdź, czy ten samochód w ogóle działa.
2. Tomek znowu chodzi po chmurach, zamiast skupić się na lekcji.
3. Musimy kuć żelazo, póki jest letnie, bo taka okazja się nie powtórzy.

Ćwiczenie 34.

Wybierz odpowiedni idiom pasujący do opisów sytuacji w następujących zdaniach:

1. Twój przyjaciel bardzo przeżywa drobne niepowodzenie i twierdzi, że to koniec świata. Ty uważasz, że przesadza. Powiesz mu: *nie rób z igły widły czy nie zasypiaj gruszek w popiele?*
2. Twój brat kupił używany telefon przez Internet bez sprawdzania opinii o sprzedawcy i bez obejrzenia zdjęć telefonu. Telefon nie chce się włączyć, a sprzedawca zniknął. Jak opiszesz to, co zrobił Twój brat: *wiercił komuś dziurę w brzuchu czy kupił kota w worku?*
3. Szef twojej mamy bardzo dba o budżet – oszczędza na kawie, papierze do drukarki i nigdy nie chce dać nikomu podwyżki, mimo że firma zarabia miliony. Jaki idiom najlepiej opisuje szefa mamy: *on ma serce na dłoni czy on ma węża w kieszeni.*

Ćwiczenie 35.

Napisz 3-4 zdania o swojej relacji z najlepszym przyjacielem/przyjaciółką, wykorzystując przynajmniej dwa z poniższych idiomów:

- *Znać się jak tyse konie.*
- *Zjeść z kimś beczkę soli.*
- *Grać pierwsze skrzypce.*

Ćwiczenie 36.

Kasia zapomniała o ważnym spotkaniu, nie przygotowała sprawozdania z wycieczki i w dodatku wylała kawę na klawiaturę. Jest zdenerwowana i rozkojarzona. Który idiom najlepiej opisuje jej stan? Uzasadnij odpowiedź.

- A. Być w proszku.
- B. Być nie w sosie.
- C. Obie odpowiedzi są poprawne.

Ćwiczenie 37.

Uzupełnij zdania brakującymi czasownikami:

1. Przestań głowę w piasek i zmierz się z tym problemem!
2. Muszę byka za rogi i w końcu zacząć ten trudny projekt.
3. Ktoś w końcu musiał farbę i powiedzieć policji prawdę.

Ćwiczenie 38.

I. Wstaw brakujące nazwy zwierząt.

1. Kupić w worku.
2. Wybierać się jak za morze.
3. Robić kogoś w

II. Uzupełnij luki częściami ciała.

1. Mieć na karku.
2. Trzymać za zębami.
3. Mieć dwie lewe

III. Wybierz odpowiedni owoc/warzywo.

1. Obiecywać na wierzbie.
2. Wpaść jak w kompot.
3. Rzucać o ścianę.

Ćwiczenie 39.

Wybierz właściwe znaczenie idiomu. Gdy ktoś *robi z igły widły*, to:

1. Jest bardzo pracowity.
2. Wyolbrzymia drobne problemy.
3. Zajmuje się krawiectwem.

Znajdź w rozdziale o idiomach frazeologizm, który jest przeciwieństwem zwrotu *być hojnym*.

Odpowiedź:

Ćwiczenie 40.

Pewien bardzo oszczędny skarbnik zostawił wiadomość opisującą stan jego majątku. Aby dowiedzieć się, co o sobie myślał, musisz złamać poniższy kod. Każda liczba odpowiada kolejności litery w polskim alfabecie.

Klucz: A-1, Ą-2, B-3, C-4, Ć-5, D-6, E-7, Ę-8, F-9, G-10, H-11, I-12, J-13, K-14, L-15, ł-16, M-17, N-18, Ń-19, O-20, Ó-21, P-22, R-23, S-24, Ś-25, T-26, U-27, W-28, Y-29, Z-30, Ż-31, Ź-32.

Szyfr: 3, 12, 7, 6, 18, 29 / 13, 1, 14 / 17, 29, 24, 30 / 14, 20, 25, 4, 12, 7, 15, 18, 1.

Ćwiczenie 41.

W poniższej tabeli ukryto popularny polski idiom. Aby go odczytać, musisz wykreślić wszystkie litery tworzące słowo PLOTA (czyli litery: P, L, O, T, A). Pozostałe litery czytane rzędami od lewej do prawej utworzą rozwiązanie.

R	Z	P	U	C	L	A
Ć	O	G	T	R	O	C
H	E	M	P	O	L	Ś
Ć	I	Ą	N	Ę	T	A

Ćwiczenie 42.

Przeczytaj opisy sytuacji poniżej i wybierz tę, do której pasuje idiom „trafić kulą w płot”.

Sytuacja A: Marek bardzo długo przygotowywał się do sprawdzianu z matematyki i dostał ocenę celującą.

Sytuacja B: Podczas teleturnieju prowadzący zapytał o stolicę Islandii. Uczestnik z pełnym przekonaniem odpowiedział: „Paryż!”.

Sytuacja C: Ania zapomniała kupić mąkę, choć była ona zapisana na liście zakupów.

Odpowiedź: Sytuacja, ponieważ ten idiom oznacza:

Ćwiczenie 43.

Uzupełnij dialog właściwym idiomek w poprawnej formie gramatycznej.

Kasia: Hej, czy pamiętasz, jak nazywał się ten aktor, który grał w tym filmie o robotach? No wiesz, ten wysoki, blondyn...

Tomasz: Czekaj, kojarzę go... no, nie mogę sobie przypomnieć nazwiska! je !

Kasia: Ja też! Zaczynało się chyba na literę „s”.

Ćwiczenie 94.

Napisz krótką, zabawną historyjkę (około 5 zdań), w której użyjesz wszystkich trzech idiomów: *trafiła kulą w płot*, *miała to na końcu języka* oraz *słoń w składzie porcelany*.

Ćwiczenie 45.

Wyobraź sobie, że jesteś managerem wielkiego wydarzenia (np. koncertu gwiazdy rocka lub finału ligi mistrzów). Niestety, wszystko idzie nie tak! Twoim zadaniem jest uzupełnić luki w raporcie z tego dnia, używając odpowiednich idiomów z listy poniżej w poprawnej formie gramatycznej.

*rwać sobie włosy z głowy * rzucać grochem o ścianę * siedzieć jak na szpilkach * słoń w składzie porcelany * stanąć na wysokości zadania * stawać na głowie*

Raport z kryzysu

Godzina 10:00. Próbuje wytłumaczyć ekipie technicznej, że kable muszą być zabezpieczone, ale mówienie do nich to jak (1) Nikt mnie nie słucha i dalej robią swoje.

Godzina 12:00. Główny dekorator okazał się kompletnie niezdarny. Potknął się o kable i zniszczył lodową rzeźbę. Zachowuje się jak typowy (2)

Godzina 14:00. Właśnie dowiedziałem się, że główna gwiazda spóźni się o trzy godziny. Z rozpaczy mam ochotę zacząć (3) Wszystkie bilety zostały wyprzedane, a fani już czekają pod bramą!

Godzina 16:00. Publiczność czeka na otwarcie wejść. Wszyscy moi asystenci (4) ze zdenerwowania, co chwilę sprawdzając zegarki i nasłuchując zagniewanych głosów tłumu.

Godzina 18:00. Musieliśmy improwizować. Cały zespół (5)
żeby znaleźć zastępstwo i przygotować scenę w rekordowym czasie. Robiliśmy rzeczy
niemożliwe!

Godzina 20:00. Udało się! Mimo przeciwności, cały zespół ochrony i obsługi (6)
..... i opanował chaos. Koncert rozpoczął się zaledwie z małym
opóźnieniem.

Ćwiczenie 46.

Jesteś detektywem, który musi rozwiązać sprawę zniknięcia kluczy do szkolnej szafki.
Przeczytaj opisy pięciu podejrzanych osób. Do każdej z nich dopasuj jeden idiom z listy, który
najlepiej opisuje ich zachowanie lub sytuację.

*wejść w czyjeś buty * wiercić komuś dziurę w brzuchu * wpaść jak śliwka w kompot *
wybierać się jak sójka za morze * zamieść coś pod dywan*

Podejrzany 1: Marek "Nierozważny"

Marek przypadkowo zostawił otwartą szafkę, a potem przez pomyłkę zabrał telefon
nauczyciela, myśląc, że to jego. Teraz został przyłapany na gorącym uczynku przed
gabinetem dyrektora. Jest w beznadziejnej sytuacji.

Pasujący idiom: Marek

Podejrzana 2: Zosia "Cierpliwa"

Zosia próbowała zrozumieć, dlaczego jej kolega był taki smutny w dniu zaginięcia kluczy.
Wyobraziła sobie, co ona by czuła na jego miejscu, gdyby straciła coś cennego.

Pasujący idiom: Zosia próbowała

Podejrzany 3: Bartek "Zapominalski"

Bartek obiecał przynieść nagranie z monitoringu już rano. Jest godzina 16:00, a on dopiero
szuka pendrive'a, sprawdza kurtkę i zastanawia się, czy w ogóle wyjść z domu. Robi to tak
powoli, że chyba nigdy nie dotrze na miejsce.

Pasujący idiom: Bartek

Podejrzana 4: Pani Woźna "Tajemnicza"

Pani woźna widziała, kto kręcił się przy szafkach, ale nie chce kłopotów w szkole.
Zignorowała sprawę i udaje, że nic się nie stało, licząc na to, że wszyscy o tym zapomną.
Próbuje ukryć ten problem.

Pasujący idiom: Pani woźna chce

Podejrzany 5: Mały Krzyś "Uparty"

Krzyś od godziny chodzi za detektywem i co minutę pyta: „Znalazł pan już? A teraz? A wie pan już, kto to?”. Nie daje śledczemu spokoju, dopóki nie dostanie odpowiedzi.

Pasujący idiom: Krzyś zaczął detektywowi.

Ćwiczenie 47.

Przeczytaj poniższe zdania. Zdecyduj, czy użyty w nich idiom został zastosowany zgodnie z jego znaczeniem (P – Prawda) czy błędnie (F – Fałsz).

1. Marek to lider grupy, który zawsze podejmuje najważniejsze decyzje, więc można powiedzieć, że gra w niej pierwsze skrzypce.	P	F
2. W bibliotece panował straszny hałas, było cicho jak makiem zasiał.	P	F
3. Kasia nie sprawdziła sprawności i stanu samochodu przed zakupem i nie obejrzała go dokładnie, więc w efekcie kupiła kota w worku.	P	F
4. Kiedy boisz się problemów i udajesz, że one nie istnieją, zamiast je rozwiązać, to chowasz głowę w piasek.	P	F
5. Miałem to słowo na końcu języka, co oznacza, że doskonale je pamiętałem i natychmiast je wypowiedziałem.	P	F
6. Szef zaczął dziwnie się zachowywać, a pracownicy zaczęli czuć pismo nosem, czyli przeczuwać nadchodzące kłopoty.	P	F
7. Janek jest bardzo szczery i zawsze mówi tylko prawdę, on po prostu kłamie jak z nut.	P	F
8. Skoro teraz masz okazję i czas, żeby napisać ten projekt, to zrób to od razu – musisz kuć żelazo, póki gorące.	P	F

Ćwiczenie 48.

W poniższych zdaniach wkradły się „słowne intruzy”. Znajdź w każdym z nich jedno zbędne słowo i usuń je tak, aby pozostał poprawny polski idiom.

1. Nie proś go o pożyczkę, on jest strasznym skąpcem i ma jadowitego węża w kieszeni.
2. Marek potrafi naprawić wszystko w domu, on naprawdę ma mądrą głowę na karku.
3. Przepraszam, nie mogę sobie przypomnieć twojego imienia, choć mam je na samym końcu języka.
4. Moja sąsiadka to niezwykle dobra kobieta, ona ma szczere serce na dłoni.
5. On nigdy niczego nie potrafi zrobić porządnie, zachowuje się, jakby miał dwie zupełnie lewe ręce.
6. Nie podchodź do niej teraz, od rana jest obrażona i ma czarne muchy w nosie.
7. Mam już tej deszczowej pogody i siedzenia w domu po same uszy.

Ćwiczenie 49.

Poniższe zdania zawierają błędy. Niektóre słowa mają błędne końcówki, inne są użyte z niewłaściwymi przyimkami. Popraw zdania tak, aby idiomy brzmiały poprawnie.

1. Marek obiecywał mi gruszki na wierzbach, ale ostatecznie nic dla mnie nie zrobił.
2. Zawsze byłem szczerzy i mówiłem prosto z mostem, co o tym wszystkim myślę.
3. Zamiast rozwiązać problem, dyrektor wołał zamieść go pod dywanem.
4. W tej pracy czuję się jak piąte koło przy wozie – nikt nie zleca mi żadnych zadań.
5. On cię oszukuje! Próbuje cię nabić w butelkach, żebyś zainwestował w ten biznes.
6. Ania jest nieśmiała, ale kiedy trzeba bronić swoich racji, potrafi chwycić byki za rogi.
7. Wszyscy jesteśmy już gotowi do wyjścia, tylko ty wciąż jesteś w proszkach.
8. Mój brat potrafi kłamać jak z nutami, dlatego trudno go przejrzeć.
9. Byłam wczoraj nie w sosu, dlatego nie odebrałam od ciebie telefonu.
10. Bardzo mi zależy na tej współpracy, więc jeśli tylko chcesz, pójdę z tobą na rękę.

Ćwiczenie 50.

Przeczytaj dialog dwóch przyjaciół, którzy spotkali się po długim czasie. Uzupełnij luki odpowiednimi idiomami z poniższej listy. Pamiętaj o ich poprawnej odmianie!

*zjeść z kimś beczkę soli * złapać byka za rogi * złapać kogoś za słowo * złapać wiatr w żagle
* znać się jak tyse konie*

Marek: No nie wierzę! Tomek? Tyle lat się nie widzieliśmy, a mam wrażenie, jakbyśmy rozstali się wczoraj. W końcu wychowaliśmy się na jednym podwórku i (1)

.....

- Tomek: To prawda, Marku. Przecież myśmy razem (2)
Pamiętasz nasze wspólne wyjazdy i wszystkie kłopoty, z których się nawzajem wyciągaliśmy? Tego się nie zapomina.
- Marek: Słyszałem, że otworzyłeś własną firmę projektową. Gratulacje! Jak ci idzie?
- Tomek: Na początku było ciężko, ale w końcu postanowiłem przestać narzekać, (3) i zainwestować wszystkie oszczędności w nowoczesny sprzęt. To był strzał w dziesiątkę!
- Marek: Czyli teraz interes się kręci?
- Tomek: Nawet bardzo! Po pierwszej dużej nagrodzie branżowej naprawdę (4) Mamy teraz tyle zleceń, że muszę zatrudnić nowych ludzi.
- Marek: Świetnie to słyszeć. Wiesz, skoro tak dobrze ci idzie, to może wpadniesz do mnie w przyszły weekend na grilla? Cała stara paczka będzie.
- Tomek: Bardzo chętnie! Przyjdę na pewno.
- Marek: Trzymam cię więc (5) Nie przyjmuję żadnych wymówek, zapisuję to sobie w kalendarzu.

KLUCZ ODPOWIEDZI

Ćwiczenie 1. Rebusy: *Słoń w składzie porcelany. Złapać wiatr w żagle. Wkładać głowę w piasek.*

Ćwiczenie 2. Dowolne rysunki zgodne z podanymi hasłami. **Ćwiczenie 3.** (1) A. *Błąd: włożyć -*

poprawnie *nabić*. (4) B. *Błąd: palcem - poprawnie dziurę*. (3) C. *Błąd: jabłoni - poprawnie wierzbie*. (1)

D. *Błąd: ze zdenerwowania - poprawnie z głowy*. **Ćwiczenia 4 - 6.** Gry towarzyskie zgodnie z

zasadami. **Ćwiczenie 7.** Błędy do wskazania i poprawienia: *robić z igły widelce - widły, nie obiecywać*

śliwek na wierzbie - gruszek, stawać na nosie - głowie, siedzieli jak na mrowisku - szpilkach, tak cicho jak makiem posypał - zasiał, rwać sobie włosy z wierzby - z głowy, trafił kulą w mur - w płot, byli nie w

śmietanie - w sosie. **Ćwiczenie 8.** Poprawne dialogi zgodne z ilustracjami. **Ćwiczenie 9.** Gra BINGO

zgodnie z zasadami. **Ćwiczenie 10.** Ułożenie przez ucznia poprawnie pytania do wybranego idiomu

na podstawie fragmentu tekstu o pochodzeniu idiomu z rozdziału "Idiomy". **Ćwiczenie 11.** Ułożenie

poprawnie 5 pytań i wskazanie odpowiedzi w podanym fragmencie publikacji. **Ćwiczenie 12.** (A) 4;

(B) 2; (C) 3; (D) 1. **Ćwiczenie 13.1)** Patrzą przez palce 2) Kłamstwo ma krótkie nogi 3) Rzucić

grochem o ścianę 4) Ciągnie wilka do lasu 5) Gra pierwsze skrzypce 6) Jaki pan, taki kram. **Ćwiczenie**

14. (1) byka, (2) niedźwiedziu, (3) konie, (4) pies, (5) wilka, (6) wrony, (7) jaskółka, (8) słoń, (9) sójka,

(10) węża, (11) koza **Ćwiczenie 15.** Każdy wiersz zgodny z instrukcją. **Ćwiczenie 16.** (1) Znać się jak

łyse konie. (2) Być biednym jak mysz kościelna. (3) Nie owijać w bawełnę. (4) Nabić w butelkę/zrobić

kogoś w konia. (5) Wpaść jak śliwka w kompot. (6) nosił wilk razy kilka, ponieśli i wilka/trafiła kosa na

kamień. (7) Bujać w obłokach. (8) Rzucić grochem o ścianę. **Ćwiczenie 17.** Dowolne humorystyczne

zakończenie. **Ćwiczenie 18.** Opowiadanie zawierające podane frazeologizmy i bohaterów/rekwizyty z

ilustracji. **Ćwiczenie 19.** Rebusy: *Obiecywać złote góry; Palce lizać.* **Ćwiczenie 20.** Przykładowe

odpowiedzi: Papkin - *biedny jak mysz kościelna, kłamie jak z nut, obiecuje gruszki na wierzbie* Cześnik

- *dostał białej gorączki, staje na głowie, trafiła kosa na kamień, mówi prosto z mostu* Rejent - *wyszło*

szydło z worka, trafiła kosa na kamień, kłamie jak z nut, robi dobrą minę do złej gry, ma węża w

kieszeni Balladyna - *kłamie jak z nut, staje na głowie, obiecuje gruszki na wierzbie, prawda w oczy*

kole Alina - *ma serce na dłoni, buja w obłokach* Tadeusz Zawadzki - *stanął na wysokości zadania,*

staje na głowie Ebenezer Scrooge - *ma węża w kieszeni, mówi prosto z mostu.* Uzasadnienie wyboru,

np. Papkin jest biedny jak mysz kościelna, nie posiada żadnego majątku poza gitarą, kolekcją motyli i swoją szpadą, co widać, gdy musi sporządzić testament, myśląc, że stał się ofiarą otrucia. **Ćwiczenie 21.** (1) Darowanemu koniowi nie zagląda się w zęby (2) Pańskie oko konia tuczy (3) Znają się jak tyse konie (4) Zrobili ich w konia. **Ćwiczenie 22.** (1) bawełna (2) nie (3) owijanie (4) w. Hasło: *Nie owijać w bawełnę.* **Ćwiczenie 23.** (1) *kuć* - drugie znaczenie dużo się uczyć np. do sprawdzianu (2) *zasypiać* - drugie znaczenie być sennym (3) *bujać* - kołysać dziecko lub kłamać (4) *mysz* - komputerowa lub osoba przeciętna (5) *wpaść* - odwiedzić kogoś (6) *szpilki* - buty na wysokim obcasie. **Ćwiczenie 24.**

Zachowania pozytywne	Opis	Zachowania negatywne	Opis
mieć serce na dłoni złapać wiatr w żagle stanąć na wysokości zadania	empatia, dobroć energia, chęć do pracy odpowiedzialność	dostać białej gorączki kłamać jak z nut chować głowę w piasek mieć węża w kieszeni robić kogoś w konia	furia, gniew obłudą, oszustwo, fałsz tchórzliwość skąpstwo oszustwo

Ćwiczenie 25. (1) A; (2) B; (3) B; (4) A; (5) C; (6) C. **Ćwiczenie 26.** Przykładowe pytania: (1) Jakie znaczenie ma idiom „być nie w sosie”? (2) Kto był autorem koncepcji soków w ciele człowieka odpowiedzialnych za temperament? (3) Jaki sok dominuje u sangwinika? (4) W jakich sytuacjach używa się tego idiomu? (5) Jaki inny idiom ma podobne znaczenie? **Ćwiczenie 27.** (1) B; (2) C; (3) A; (4) B. **Ćwiczenie 28.** Odpowiedź według pomysłu ucznia. **Ćwiczenie 29.** Odpowiedź według pomysłu ucznia. **Ćwiczenie 30.** Odpowiedź według pomysłu ucznia. **Ćwiczenie 31.** Odpowiedź według pomysłu ucznia. **Ćwiczenie 32.** Odpowiedź według pomysłu ucznia. **Ćwiczenie 33.** (1) Nie kupuj kota w worku, najpierw sprawdź, czy ten samochód w ogóle działa. (2) Tomek znowu buja w obłokach, zamiast skupić się na lekcji. (3) Musimy kuć żelazo, póki gorące, bo taka okazja się nie powtórzy. **Ćwiczenie 34.** (1) Nie rób z igły widły. (2) Kupił kota w worku. (3) On ma węża w kieszeni. **Ćwiczenie 35.** Odpowiedź według pomysłu ucznia. **Ćwiczenie 36.** Obie odpowiedzi są poprawne – jest nieprzygotowana, czyli nie zrobiła wszystkiego oraz ma zły humor. **Ćwiczenie 37.** (1) Chować; (2) chwycić; (3) puścić. **Ćwiczenie 38. I.** (1) Kota; (2) sójka; (3) konia; II. (1) głowę; (2) język; (3) ręce; III. (1) gruszki; (2) śliwka. **Ćwiczenie 39.** B; mieć węża w kieszeni. **Ćwiczenie 40.** Biedny jak mysz kościelna. **Ćwiczenie 41.** Rzucać grochem o ścianę. **Ćwiczenie 42.** Sytuacja B, ponieważ ten idiom oznacza: brak trafienia, chybienie. **Ćwiczenie 43.** Mam je na końcu języka. **Ćwiczenie 44.** Odpowiedź według pomysłu ucznia. **Ćwiczenie 45.** (1) rzucanie grochem o ścianę; (2) stół w składzie porcelany; (3) rwać sobie włosy z głowy; (4) siedzą jak na szpilkach; (5) stawał na głowie; (6) stanął na wysokości zadania. **Ćwiczenie 46.** (1) Wpaść jak śliwka w kompot (beznadziejna sytuacja Marka). (2) Wejść w czyjeś buty (empatia Zosi). (3) Wybierać się jak sójka za morze (opieszałość Bartka). (4) Zamieść coś pod dywan (próba ukrycia problemu przez woźną). (5) Wiercić komuś dziurę w brzuchu (natrętne pytania Krzysia). **Ćwiczenie 47.** (1) P; (2) F; (3) P; (4) P; (5) F; (6) P; (7) F; (8) P. **Ćwiczenie 48.** (1) jadowitego; (2) mądrą; (3) samym; (4) szczere; (5) zupełnie; (6) czarne; (7) same. **Ćwiczenie 49.** (1) Marek obiecywał mi gruszki na wierzbie (idiom używa liczby pojedynczej: na jednej wierzbie). (2) Zawsze byłem szczery i mówiłem prosto z mostu (poprawna końcówka dopełniacza to "-u"). (3) Zamiast rozwiązać problem, dyrektor wołał zamieść go pod dywan (używamy biernika odpowiadającego na pytanie: gdzie? dokąd?). (4) W tej nowej pracy czuję się jak piąte koło u wozu (tradycyjna forma wymaga przyimka "u"). (5) On cię oszukuje! Próbuje cię nabić w butelkę (idiom występuje w liczbie pojedynczej). (6) Ania jest bardzo nieśmiała, ale kiedy trzeba bronić swoich racji, potrafi chwycić byka za rogi (chwytamy jednego, konkretnego byka). (7) Wszyscy jesteśmy już gotowi do wyjścia, tylko ty wciąż jesteś w proszku (nie używamy tu liczby mnogiej). (8) Mój brat potrafi kłamać jak z

nut (wyrażenie "z nutami" jest błędem składniowym). (9) Byłam wczoraj nie w sosie (poprawna odmiana słowa "sos" w tym kontekście to "sosie"). (10) Bardzo mi zależy na tej współpracy, więc jeśli tylko chcesz, pójdę ci na rękę (w tym idiomie naturalnie brzmi krótka forma zaimka "ci"). **Ćwiczenie 50.** (1) znamy się jak łyse konie (oznacza: znać się bardzo dobrze, od bardzo dawna). (2) zjedli beczkę soli (oznacza: spędzić z kimś dużo czasu, przejść razem przez wiele doświadczeń). (3) złapać byka za rogi (oznacza: śmiało poradzić sobie z trudną sytuacją, przejść do działania). (4) złapaliśmy wiatr w żagle (oznacza: poczuć przyływ energii do działania dzięki sprzyjającym okolicznościom). (5) za słowo (oznacza: uznać czyjąś obietnicę za wiążącą i wymagać jej dotrzymania).